

Ordlista

Arkeologi

Läran om forntida kulturhistoria

Bank

Järnvägen ligger upphöjd över markytan på en vall.

Barriäreffeket

Kontakten tvärs infrastruktur som försvåras fysiskt.

Betongtråg

Vattentätt schakt med betongväggar som anläggs när järnvägen ligger under grundvattenytan.

Biotop

Mark- eller vattenområde som utgör livsmiljö för växter och djur.

BMP

Betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen ska utifrån förstudien besluta om projektet kan antas innebära betydande miljöpåverkan.

Decibel (dB eller dBA)

Måttenhet för buller.

Deponi

Uppläggningsplats för exempelvis jord- och bergmassor.

Driftsskede

Anger perioden då anläggningen är i drift.

Dubbeltur

En dubbeltur innebär ett tåg i varje riktning.

Effekt

Påverkan till följd av en fysisk åtgärd.

Ekvivalentnivå

Genomsnittsnivå. Används som medeltal för bullerstyrka under en viss tidsperiod, i tra.ksammanhang ofta ett dygn. Anges i dBA.

Elasticitetstal

Anger förhållandet mellan två faktorer.

Exploatera

Ta i bruk, bebygga mark.

Exponera

Avser hur individer eller befolkningsgrupp utsätts (exponeras) för en störning, exempelvis luftföroreningar.

Farligt gods

Gods som kan orsaka till exempel brand, explosion, förgiftning eller radioaktivt utsläpp. Transporter av farligt gods på järnväg omfattas av ett regelverk (RID) som de.nierar olika slag av farligt gods samt hur det ska märkas ut och hanteras.

Farligt avfall

Avfall som kan vara brandfarligt, smittförande, giftigt eller på annat sätt skadligt för hälsa och miljö. Vilka avfallskategorier det handlar om de.nieras närmare i en förordning till miljöbalken.

Flora och fauna

Växt och djurliv.

Fragmentering

Uppsplittring av landskap så att funktionella samband bryts.

Fältstyrka

Ett begrepp som här används för att beskriva de magnetiska fältens växelverkan, styrka och utbredning. Denna fältstyrka mäts i enheten Tesla (T), ofta angivet som miljondelar, mikrotesla (μ T).

Förnyelse

Inom stadsbyggnad, se stadsförnyelse.

Förtätning

Staden byggs tätare med ny bebyggelse inom tätbebyggt område.

Gestalta

Forma.

Geologi

Läran om berg och jord.

Geohydrologi

Läran om grundvatten i berg och jord.

Geoteknik

Ingenjörsvetenskap som sysslar med beskaffenheten i berg och jordlager.

Gränsvärde

Värde som enligt bestämmelse i lag eller liknande inte får överskridas (se även riktvärde).

Horisontalradie

Spårens krökning i sidled.

Hänsynsregler

Regler i miljöbalken som ska bidra till en hållbar utveckling.

Influensområde

Det geogra.fiska område som direkt eller indirekt påverkas av till exempel en väg- eller spårutbyggnad.

Injektering

Tätning av berg, till exempel tunnlar i berg, genom att cementvälling pumpas in i berget under högt tryck och tränger in i sprickorna i berget och tätar dessa. Injektering kan också ske med kemiska medel.

Infrastruktur

Anordningar för transporter samt el- och vattenförsörjning.

Interregional (förkortat IR)

Mellan olika regioner.

Konsekvens

Följd av de utbyggnadens effekter. Till exempel förändrad upplevelse av landskapet och utslagning av vissa arter till följd av buller.

Konstbyggnader

Vid en järnvägsutbyggnad avses t ex broar och stödmurar.

Kulvertering

Förläggning av till exempel en bäck i trumma under mark.

Limnologi

Läran om livet i vatten.

Makadam

Krossat berg.

Magnetfält

Magnetiska fält bildas av elektrisk ström och mäts i Tesla (T). Elektriska och magnetiska fält uppkommer runt alla strömförande kablar och vid elektriska apparater (under drift) som till exempel dammsugare, TV-apparater, datorer och mobiltelefoner.

Maximalnivå

Med maximalnivå avses här den högsta ljudnivån, mätt som medeltal under en mycket kort tidsperiod. Två mätmetoder (tidsperioder) tillämpas, FAST (snabb) och SLOW (långsam). Maximalnivån anges i decibel, dBA.

Miljöbalken (förkortat MB)

Övergripande miljölagstiftning.

Miljö kvalitetsnorm

Anger högsta tillåtna halt eller annat värde för luftföroreningar eller andra miljöförhållanden.

MKB

Förkortning för miljökonsekvensbeskrivning.

Nollalternativ

Nollalternativet avser en framtida situation utan att den aktuella åtgärden genomförs. Bestämmelser om nollalternativ i MKB finns i miljöbalkens sjätte kapitel.

Norrbotniabanan

Ny kustnära järnväg mellan Umeå-Luleå.

Norrbotniabanegruppen

Grupp bestående av representanter från kommuner längs med Norrlandskusten, länsstyrelse, landsting, handelskammare, företag m... som arbetet för att Norrbotniabanan skall komma med i Banverkets planer och bli en realitet.

Percentil

Procentandel, 98-percentilen för ett mätvärde betecknar till exempel det värde som överskrids av två procent av värdena.

Plankorsning

Korsning mellan väg och järnväg i samma plan.

Planskild korsning

Korsning mellan väg och järnväg med hjälp av bro.

PM 10

Partiklar med en storlek av 0,01 mm eller mindre.

Regionförstoring

Bättre resmöjligheter med bil eller tåg kan göra att människor väljer till exempel bostad och arbete inom ett större geografiskt område än tidigare. Detta kallas regionförstoring.

Riksintresse

Bevarande- och nyttjandeintressen som definieras med utgångspunkt från bestämmelser i miljöbalken. Riksintressen och områden för riksintressen får inte påtagligt skadas. Vid konflikt mellan riksintressen avgör regeringen vilket av intressena som ska ges företräde.

Riktvärde

Värde för exempelvis buller som ska hållas. Om ett riktvärde överskrids är den som orsakar störningen vanligtvis skyldig att vidta åtgärder.

Risk

Här används uttrycket "risk" för att definiera sannolikheten för en händelse, multiplicerat med konsekvenserna av händelsen, om den inträffar. En stor risk kan således bestå av en osannolik händelse med stora konsekvenser, eller av en sannolik händelse med små konsekvenser.

Rödlistade arter

Utrotningshotade arter.

SAMKALK

Datorprogram för beräkning av samhällsekonomiska effekter vid investeringar i väg- och järnvägssystemet.

Servitut

Rätt att disponera annans mark för visst ändamål, som väg eller järnväg.

Spont

Mur, tillfällig eller permanent, för att möjliggöra schaktning utan rasrisk eller i vatten.

Spårprofil

Järnvägens lutning och höjdläge i längsled.

Stomljud

Ljud som uppkommer genom att vibrationer från exempelvis bergbörning ger upphov till ljud i byggnader.

Tesla, mikrottesla

Tesla (T) är enheten för magnetisk .ödestät-
het. Mikrottesla är en miljondels tesla. De
magnetiska fälten i närheten av järnvägar är
vanligtvis i storleksordningen 0,1-10 mik-
rottesla (μT), beroende av avståndet till
järnvägen, antalet tåg och typen av tåg samt
hur strömförsörjningen är ordnad.

Tillåtlighetsprövning

Större väg- och järnvägsprojekt ska tillåtlig-
hetsprövas av regeringen enligt 17 kap miljö-
balken. Prövningen av det aktuella projektet
görs på grundval av järnvägsutredningen och
de synpunkter som lämnas på den.

Transportkvalitet

För järnväg karakteriseras transportkvali-
tet av förutsägbarhet, säkerhet, .exibilitet, be-
kvämlighet, framkomlighet, tillgång till in-
formation, ökad punktlighet, kapacitet, ökad
bärighet och lastpro.l

Tunnelpåslag

Tunnelmynning.

Vertikalradier

Spårens krökning i höjddled, det vill säga över
kullar och ner i dalar.

Växthuseffekten

En del av gaserna i jordens atmosfär (främst
vattenånga och koldioxid) har en förmåga
att absorbera värmestrålning. De hindrar
inte solljuset från att nå ner till jordytan och
värma upp den, men de fångar effektivt upp
en del av den värmestrålning som sänds
tillbaka från jorden ut i rymden. Med andra
ord har de ungefär samma verkan som glas-
rutorna i ett växthus. Atmosfärens naturliga
växthuseffekt är en förutsättning för livet på
jorden. Utan den skulle det vara nästan 35

grader kallare vid jordytan än det är i dag.

Överdäckning

En överdäckning innebär att byggnader eller
grönområden placeras över järnvägen eller
trafikleden.

Översiktsplan

Översiktsplanen är kommuntäckande och
redovisar grunddragen i mark- och vatten-
användningen samt hur den bebyggda miljön
ska utvecklas och bevaras. I planen redovisas
dessutom kommunens ställningstagande till
olika allmänna intressen, till exempel riks-
intressen. Översiktsplanen är inte juridiskt
bindande men ska ge vägledning för efterföl-
jande beslut om användningen av mark- och
vattenområden.

Överskottsmassor

Massor av jord eller berg som uppkommer
vid schaktning eller sprängning och som inte
används i bygget av järnvägen.